

Opdatering af plante-, kvæg- og svinebrugenes nettoindtjening i 2014

Hansen, Jens

Publication date:
2014

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):

Hansen, J., (2014). *Opdatering af plante-, kvæg- og svinebrugenes nettoindtjening i 2014*, Nr. 0001/13-5480, 6 s., sep. 17, 2014. IFRO Udredning Nr. 2014/14

IFRO Udredning

Opdatering af plante-, kvæg- og
svinebrugenes nettoindtjening i 2014

Jens Hansen

IFRO Udredning 2014 / 14

Opdatering af plante-, kvæg- og svinebrugenes nettoindtjening i 2014

Forfatter: Jens Hansen

Udarbejdet i henhold til aftalen mellem Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om myndighedsberedskab.

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

Opdatering af plante-, kvæg- og svinebrugenes nettoindtjening i 2014

Da priserne på landbrugsprodukter og fodermidler ofte præges af betydelige mere eller mindre uforudsigelige svingninger fra år til år, og da det ligeledes er vanskelig at forudsige høstudbyttet og renten, er forudsigelse af landbrugenets indtjening behæftet med betydelig usikkerhed. Efter anmodning fra Fødevareministeriet foretages på denne baggrund en opdatering af instituttets prognose fra udgangen af 2013 over indtjeningen i kalenderåret 2014 for plante-, kvæg- og svinebrug med 2 helårsarbejdere og derover.

Om de landbrugsregnskaber, der danner grundlag for prognosen og opdateringen, skal indledningsvis bemærkes, at den bedriftsinterne omsætning af korn og grovfoder – dvs. korn og grovfoder, der produceres og anvendes som foder eller udsæd i samme landbrug – indgår såvel i bedriftens bruttoudbytte (produktionsværdi) som i bedriftens driftsomkostninger. I modsætning til regnskaberne er konjunkturgevinster på besætninger og beholdninger af planteprodukter derimod ikke medtaget i bruttoudbyttet og derfor heller ikke i nettoindtjeningen – hverken i den oprindelige prognose eller i nærværende opdatering.

Blandt de hoved- og nøgletal, der anvendes i regnskaberne, fokuseres i det følgende på bedriftens nettoindtjening eller mere præcist – bedriftens resultat efter finansielle poster. Nettoindtjeningen er det beløb, der er tilbage til aflønning af brugerfamilien for dens arbejde i bedriften samt til forrentning egenkapitalen.

Udvalgte oplysninger om de store plante-, kvæg- og svinebrug er vist i tabel 1-3. Disse tabeller er hentet fra "Landbrugets økonomi 2013", kapitel 1. For årene 2008-12 er det regnskabstal, mens det for 2013 og 2014 er prognoser (fremskrivninger) foretaget med udgangspunkt i regnskabsdata for 2012.

Plantebrug

De store plantebrug forudses på indeværende tidspunkt at opnå en nettoindtjening i 2014 på omkring 400.000 kr. i gennemsnit, hvilket er uændret i forhold til prognosen fra udgangen af 2013, men godt 450.000 kr. mindre end i 2013 og 2014 (se tabel 1). For plantebrugene er der således fortsat udsigt til en lav indtjening i 2014, om end væsentligt højere end i kriseårene 2008-2010, hvor den gennemsnitlige nettoindtjening varierede fra minus 445.000 kr. til plus 32.000 kr.

Set i forhold til prognosen fra udgangen af 2013 er nettoindtjeningen i 2014 i de fleste landbrug – uanset bedriftens størrelse og produktionens sammensætning – positivt påvirket af følgende forhold.

- et forventet lidt større høstudbytte af de fleste afgrøder end det i prognosen forudsatte normale høstudbytte,
- færre omkostninger til omsåning af vinterafgrøder end forudsat som følge af en mild vinter i 2013/14 og hermed god overvintring af vinterafgrøderne,
- færre omkostninger i forbindelse med høst og tørring af korn, raps og frøafgrøder end forudsat som følge af tørt vejr gennem det meste af høstperioden samt
- et lille fald i renten på lån i penge- og realkreditinstitutter i løbet af 2014 mod en forventet lille stigning.

Priserne på korn samt på de fleste andre salgsafgrøder forventes på indeværende tidspunkt at blive lavere i 2014 end forudset i prognosen, selv om der i prognosen var forventninger om betydelige prisfald. For plantebrugenes vedkommende opvejes effekten af denne nedjustering af de forventede produktpriser nogenlunde af ovennævnte gunstige vejrmæssige forhold for planteproduktionen samt af den nævnte nedjustering af den forventede rente. Nettoindtjeningen forventes derfor fortsat at blive i størrelsesordenen 400.000 kr. pr. bedrift.

Tabel 1. Hovedtal for plantebrug med 2 helårsarbejdere og derover, 1.000 kr. pr. bedrift

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*
Produktionsværdi mv. ^{1,2}	4.470	4.418	4.545	5.644	6.361	6.624	6.451
Produktionsafhængige driftstilskud	78	71	57	113	24	25	25
Driftsomkostninger ²	3.641	3.743	4.050	4.522	4.785	5.117	5.341
Resultat af primær drift	908	746	552	1.236	1.600	1.532	1.136
Generelle driftstilskud	754	782	884	812	955	984	1.044
Forpagtningsafgift	628	670	825	726	837	886	942
Ordinære renteudgifter, netto	1.103	937	602	838	759	760	834
Realiseret nettotab fra finansielle instrumenter	376	-111	380	243	102	-	-
Driftsresultat før aflønning af brugerfamilien	-445	32	-372	241	858	870	404
Arbejdsvederlag til brugerfamilien ³	428	444	394	409	397	403	409
Driftsresultat efter aflønning af brugerfamilien	-872	-413	-766	-168	460	468	-5
Forrentning af jordbrugskapital i selveje, pct.	1,7	0,7	0,4	1,8	2,6	2,4	1,5
- Øvre tertiel	4,6	2,9	2,0	4,1	5,1		
- Nedre tertiel	-2,2	-1,8	-1,9	-0,4	0,3		
Antal bedrifter	1.158	1.031	846	900	984	930	883
Jordbrugsareal, ultimo, ha	327	347	407	368	391	413	437
Heraf i selveje, ha	185	209	227	212	226	238	251
Antal helårsarbejdere pr. bedrift	3,47	3,59	3,62	3,50	3,57	3,63	3,70

1. Produktionsværdien omfatter ikke nominelle kapitalgevinster (konjunkturgevinster) på lagerbeholdninger og besætninger.

2. Produktionsværdien og driftsomkostningerne er inklusiv bedriftens interne omsætning af korn og grovfoder.

3. Beregnet på grundlag af arbejdstidsforbruget og overenskomstmæssig timeløn inklusiv tillæg for ansatte i landbruget.

Kilde: Landbrugets økonomi, 2013, kapitel 1. IFRO.

Det skal bemærkes, at forventningen til plantebrugenes indtjening i 2014 fortsat er behæftet med betydelig usikkerhed, hvilket bl.a. skyldes usikkerhed om udviklingen i priserne på korn og visse andre salgsafgrøder i den resterende del af indeværende år. Medvirkende til usikkerheden er også, at der ikke foreligger oplysninger om, i hvilket omfang landmændene har solgt korn og raps før høsten var i hus og endog før afgrøden blev sået til de på disse tidspunkter højere priser end her efter høsten.

Malkekvægbrug

I 2013 steg malkekvægbrugenes nettoindtjening markant efter at have ligget på et lavt niveau i 2011 og 2012 og et endnu lavere niveau i årene 2008-10. På indeværende tidspunkt vurderes de store malkekvægbrug at opnå en nettoindtjening i 2014 på omkring 1.200.000 kr. i gennemsnit, hvilket er næsten uændret i forhold til prognosen, men 450.000 kr. mere end i 2013 og langt mere end årene 2008-12, hvor den gennemsnitlige nettoindtjening varierede fra minus 761.000 kr. til plus 7.000 kr. pr. bedrift. For malkekvægbrugenes vedkommende er der således fortsat udsigt til en historisk høj nettoindtjening i 2014.

I forhold til prognosen er malkekvægbrugenes forventede nettoindtjening i 2014 positivt påvirket af følgende forhold

- ovennævnte gunstige vejrmæssige forhold for planteproduktion,
- ovennævnte justering af den forventede rente,
- nedjustering af de forventede priser på fodermidler

I negativ retning trækker derimod

- en mindre nedjustering af den forventede stigning i prisen på mælk,
- ovennævnte nedjustering af de forventede priser på planteprodukter,
- en uventet stor superafgift som følge af overskridelse af landekvoten for mælk (se boks 1).

Tabel 2. Hovedtal for konventionelle malkekvægbedrifter med 2 helårsarbejdere og derover, 1.000 kr. pr. bedrift

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*
Produktionsværdi mv. ^{1,2}	5.493	5.057	5.786	6.338	6.885	8.110	8.923
Produktionsafhængige driftstilskud	20	21	24	21	10	11	12
Driftsomkostninger ²	4.763	5.063	5.288	5.707	6.263	6.816	7.103
Resultat af primær drift	749	15	521	652	632	1.304	1.832
Generelle driftstilskud	540	580	573	522	586	606	644
Forpagtningsafgift	202	207	223	201	253	272	295
Ordinære renteudgifter, netto	1.080	1.144	801	847	874	888	994
Realiseret nettotab fra finansielle instrumenter	475	6	409	119	105	-	-
Driftsresultat før aflønning af brugerfamilien	-468	-761	-339	7	-13	751	1.188
Arbejdsvederlag til brugerfamilien ³	489	505	503	494	525	532	540
Driftsresultat efter aflønning af brugerfamilien	-958	-1.266	-842	-486	-538	219	648
Forrentning af jordbrugskapital i selveje, pct.	2,5	-0,3	1	1,4	1,3	3,3	4,6
- Øvre tertiel	5,0	1,3	2,8	3,3	3,1		
- Nedre tertiel	-0,6	-2,5	-1,0	-0,5	-1,0		
Antal bedrifter	2.706	2.431	2.362	2.133	2.329	2.188	2.038
Jordbrugsareal, ultimo, ha	151	168	170	150	169	179	191
Heraf i selveje, ha	112	125	123	111	120	127	135
Antal malkekøer, ultimo	159	180	183	182	203	217	233
Antal helårsarbejdere pr. bedrift	3,34	3,56	3,52	3,44	3,73	3,85	3,98

Anm. Noter og kilde, se tabel 1.

Selv om de store malkekvægbrug har en betydelig planteproduktion – fortrinsvis grovfoder, men også korn – er disse bedrífers omkostninger til foder, inklusive egen produktion, væsentlig større end værdien af deres planteproduktion. Lavere priser planteprodukter, inklusive fodermidler, har derfor umiddelbart en positiv effekt på indtjeningen. Såfremt de globale priser på planteprodukter og fodermidler forbliver på et lavt niveau i flere år, må man imidlertid forvente, at prisen på husdyrprodukter – herunder prisen på mælk og slagtekvæg – trækkes med ned, hvorfor økonomien i selve kvægholdet næppe forbedres på længere sigt af lave priser på planteprodukter, mens økonomien i disse bedrífers planteproduktion forringes. På langt sigt vurderes det derfor at være en økonomisk fordel for kvægbrugene med høje priser på planteprodukter.

Svinebrug

Nettoindtjening i svinebrugene præges ofte af store udsving over tid. På nuværende tidspunkt forventes de store svinebrug at opnå en nettoindtjening på omkring 1.200.000 kr. i gennemsnit i 2014. Det er 640.000 kr. mindre end forventet i prognosen, men noget mere end i 2013 og 2012 og langt mere end i årene 2008-11, jf. tabel 3. For de store svinebrug er der trods den store nedjustering fortsat udsigt til en relativ høj nettoindtjening i 2014.

Nedjusteringen af svinebrugenes nettoindtjening skyldes en betragtelig nedjustering af den forventede gennemsnitlige afregningspris for slagtesvin i 2014 i forhold til prognosen. Den negative effekt heraf opvejes kun delvis af de nævnte gunstige vejrmæssige forhold for planteproduktionen, af det større end tidligere forventede fald i prisen for fodermidler samt af den beskedne justering af den forventede rente.

Tabel 3. Hovedtal for svinebedrifter med 2 helårsarbejdere og derover, 1.000 kr. pr. bedrift

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*
Produktionsværdi mv. ^{1,2}	8.041	7.939	8.648	10.269	11.935	12.827	13.682
Produktionsafhængige driftstilskud	11	11	7	9	6	6	6
Driftsomkostninger ²	8.211	7.531	7.853	9.441	10.180	10.969	10.825
Resultat af primær drift	-159	419	803	837	1.761	1.863	2.863
Generelle driftstilskud	479	482	475	475	429	435	452
Forpagtningsafgift	422	415	412	394	407	424	444
Ordinære renteudgifter, netto	1.597	1.454	944	1.029	943	938	1.030
Realiseret nettotab fra finansielle instrumenter	663	25	485	196	82	-	-
Driftsresultat før aflønning af brugerfamilien	-2.361	-993	-563	-307	758	936	1.840
Arbejdsvederlag til brugerfamilien ³	430	444	450	440	440	445	451
Driftsresultat efter aflønning af brugerfamilien	-2.790	-1.437	-1.013	-746	318	491	1.389
Forrentning af jordbrugskapital i selveje, pct.	-1,6	0,1	0,9	1,1	3,3	3,5	5,7
- Øvre tertiel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
- Nedre tertiel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Antal bedrifter	2.583	2.411	2.438	2.217	2.113	2.081	2.035
Jordbrugsareal, ultimo, ha	214	220	219	217	197	205	214
Heraf i selveje, ha	144	150	153	153	140	146	152
Antal svin, ultimo	4.261	4.477	4.786	5.075	5.370	5.667	5.978
Antal helårsarbejdere pr. bedrift	4,54	4,64	4,65	4,71	4,80	4,92	5,05

Anm. Noter og kilde, se tabel 1.

For svinebrug gælder – ligesom for malkekvægbrugene – at omkostningen til foder er væsentlig større end værdien af planteproduktion. For svinebrugene har et fald i prisen på planteprodukter derfor også en umiddelbart positiv effekt på indtjening, mens effekten på længere sigt må påregnes at blive negativ.

Renten

I prognosen fra udgangen af 2013 forudsattes landbrugets renteudgifter – udtryk i pct. af gælden – at stige en smule i 2014 i forhold til 2013. Imidlertid er renten på lån i penge- og realkreditinstitutter faldet – om en kun lidt – i året løb. På denne baggrund forventes landbrugets renteudgifter – udtrykt i pct. af gælden – på nuværende tidspunkt at blive lidt mindre i 2014 end tidligere forventet. Nedjusteringen af de forventede renteudgifter i 2014 begrænses dog af, at en stor del af landbrugets lån består af rentetilpasningslån med tilpasning af renten ultimo året. Det betyder, at effekten på nettoindtjening af faldet i markedsrenten først viser sig fuldt ud i 2015, og kun under forudsætning af, at markedsrenten forblive på det aktuelle særdeles lave niveau frem til december, hvor tilpasningen af renten oftest sker for lån med årlig rentetilpasning.

Afsluttende bemærkninger

Selv om de store landbrugs nettoindtjening befinder sig på et langt højere niveau end under krisen, ligger nettoindtjeningen i disse landbrug taget under ét på beskedent niveau i betragtning af den store usikkerhed, der er knyttet til indtjeningen. Den store usikkerhed fremgår tydeligt af de senere års voldsomme udsving i nettoindtjeningen, jf. tabel 1-3.

Værd at bemærke er endvidere, at indtjeningen i de store landbrug gennem de seneste år ikke har været tilstrækkelig stor til, at de pågældende bedrifter har kunnet nedbringe gælden i nævneværdigt omfang, og at mange store landbrug – herunder især mange store kvæg- og svinebedrifter – fortsat har en stor gældsandel og hermed en lille egenkapitalandel.

Konklusionen er derfor, at en del store landbrugsbedrifter fortsat er økonomisk sårbare, og at de pågældende landmænd derfor kan blive tvunget ud af erhvervet, hvis sektorbytteforholdet – dvs. forholdet mellem produkt- og faktorpriserne – i en årrække falder væsentlig mere end 1,5-2,0 pct. svarende til væksten i totalproduktiviteten og/eller hvis renten stiger til et mere normalt niveau. For tiden ser det dog ud til, at renten forbliver på et historisk lavt niveau et stykke tid endnu, hvilket er positivt især for de højt gældsatte bedrifter. Derimod er risiko større for, at landbrugets bytteforhold falder betragteligt i de kommende år. De globale priser på korn er således faldet markant i 2013 og 2014, og da kornet indtager en dominerende rolle i den globale landbrugsproduktion er der risiko for, at priserne såvel på andre planteprodukter som på husdyrprodukter trækkes med, såfremt prisen på korn forbliver på et lavt niveau.

Boks 1. Afgiften på mælk

Den danske mælkekvote blev overskredet med 101,3 mio. kg i kvoteåret 1.04.2013 til 31.03.14. Overskridelsen, der er den største siden kvoteordningen blev indført i 1984, svarer til 2,09 pct. af landekvoten.

Ved kvoteoverskridelse pålægges danske mælkeproducenter en afgift – kaldet superafgiften – på ca. 2,07 kr. pr. kg mælk, hvormed landekvoten overskrides, hvilket med overskridelsen på de 101,3 mio. kg blev til ca. 210 mio. kr.

Superafgiften betales af mælkeproducenter, der overskrider deres egen kvote med en nærmere bestemt procent, der varierer fra år til år. Størrelsen af den mulige afgiftsfrie kvoteoverskridelse afhænger dels af, hvor mange mælkeproducenter, der ikke udnytter deres kvote fuldt ud, og i hvilket omfang det er tilfældet, samt af hvor mange producenter der overskrider deres kvoter og i hvilket omfang.

I kvoteåret 2013/14 var denne mulige afgiftsfrie overskridelse af producentens egen kvote 2,62 pct., mens procenten varierede fra 5,79 og opefter i årene 2007/08 til 2012/13. I 2013/14 var der 1.908 producenter, der overskred deres kvote med mere end de nævnte 2,62 pct., og som derfor var afgiftspligtige (mælkeudvalgets foreløbige opgørelse). For disse producenter beløb afgiften sig således til ca. 110.000 kr. i gennemsnit ($210 \text{ mio. kr.} / 1.908 = 110.063$), mens det i gennemsnit for alle 3.500 producenter med kvoter den 1. april 2013 beløb sig til 60.000 kr.

For de store malkekvægbrug er den gennemsnitlige afgift formodentligt noget større end ovennævnte 60.000 kr. Antages afgiften at være proportional med størrelsen af kobesætningen kan afgiften opgøres til ca. 80.000 kr. i gennemsnit for alle store bedrifter malkekvægbedrifter.

Produktion af afgiftsbelagt mælk er som følge af afgiftens størrelse (2,07 kr. pr. kg) uden tvivl forbundet med betydelige tab. Den væsentligste forklaring på produktion af afgiftsbelagt mælk er derfor usikkerheden om størrelsen af den afgiftsfrie overskridelse.

Hovedforklaringen på den store kvoteoverskridelse i kvoteåret 2013/14 er uden tvivl, at den afgiftsfrie kvoteoverskridelse var langt mindre i dette kvoteår end i de foregående mange kvoteår, samt at det først sent i kvoteåret var tydelige tegn på dette forhold.